

Başvuru Numarası : 2024/1176
Toplantı Tarihi/Sayısı : 06.05.2025/59
Karar Numarası : 2025/255
Başvuran : M.Ü.
Başvuran Vekili : -
Adres : -
Muhatap Kurum/Kişi : Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğü
Muhatap Adres : -

I. BAŞVURUNUN KONUSU

1. Başvuranın, muayene ve tedavi ihtiyacının karşılanmadığı ve sağlık hakkının ihlal edildiği iddialarına ilişkindir.

II. İNCELEME SÜRECİ

2. Başvuran, başvuru dilekçesinde özetle:

a. Sol diz kapağındaki şişme, yanma, bükülme ve üzerine basamama şikâyetleri nedeniyle acil durum butonuna basarak infaz ve koruma memuruna hastaneye gitmek istediğini belirttiğini, ancak infaz ve koruma memurunun kendisini hastaneye götüreceğini söylemesine rağmen hastaneye götürülmediğini, ertesi gün Kurum revirinde muayene edilmek istemesine rağmen revire götürülmediğini,

b. Bel fıtığı nedeniyle Mersin Şehir Hastanesinde 1 yılda 3 defa Manyetik Rezonans Görüntüleme (MR) tetkiki yapıldığını, bu durumun radyasyona maruz kalmasına ve sağlığının bozulmasına neden olduğunu iddia etmektedir.

3. Muhatap Tarsus 2 No.lu T Tipi Kapalı Ceza İnfaz Kurumu Müdürlüğünden alınan yazılı görüşte özetle:

a. Başvuranın 5/6/2024 tarihinde Kurum revirinde görevli hekim tarafından muayene edilerek bacak burkulması nedeniyle Tarsus Devlet Hastanesi Acil Polikliniğine sevk yazısı düzenlendiği,

b. 5/6/2024 tarihinde başvuranın Tarsus Devlet Hastanesi Acil Polikliniğinde yapılan muayenesi sonucunda Ortopedi Polikliniğine sevkinin uygun görüldüğü,

c. 7/6/2024 tarihinde Tarsus Devlet Hastanesi Ortopedi Polikliniğine sevk yazısı yazıldığı, başvuranın hastaneye sevkinin beklendiği, başvuranın sağlık durumuyla ilgili tüm işlemlerin eksiksiz olarak yerine getirildiği, herhangi bir ihmal durumunun söz konusu olmadığı ifade edilmektedir.

4. Muhatabın yazılı görüşüne karşı başvuran tarafından yazılı görüş sunulmamıştır.

III. İLGİLİ MEVZUAT

5. Türkiye Cumhuriyeti Anayasası'nın "*Kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığı*" başlıklı 17'nci maddesine göre: "*Herkes, yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına*

Bu belge, güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.

sahiptir. (...) Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleye tabi tutulamaz (...)"

6. 20/4/2016 tarihli ve 6701 sayılı Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanunu'nun "*Kurumun görevleri*" başlıklı 9'uncu maddesinin birinci fıkrasının (i) bendinde; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görev alanları arasında düzenlenmiştir.

7. 6701 sayılı Kanun'un "*Başvurular*" başlıklı 17'nci maddesinin birinci ve sekizinci fıkralarında; özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin Kuruma bizzat başvuru yapabileceği hükme bağlanmıştır.

8. 24/11/2017 tarihli ve 30250 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumu Kanununun Uygulanmasına İlişkin Usul ve Esaslar Hakkında Yönetmelik'in "*Ön inceleme yapılması*" başlıklı 48'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Kuruma yapılan başvurular, inceleme ve araştırmaya geçilmeden önce ön inceleme tabi tutulur (...)*"

9. Mezkûr Yönetmelik'in "*Karar türleri*" başlıklı 65'inci maddesine göre: "(1) Kurum, yapılan başvuru veya resen inceleme kapsamında yaptığı inceleme ve araştırma sonucunda incelenemezlik kararı, gerekçeli kabul edilmezlik kararı, gönderme kararı, ihlal kararı, idari yaptırım kararı, uzlaşma kararı, ret kararı ve karar verilmesine yer olmadığına dair karar verir."

10. Mezkûr Yönetmelik'in "*Gerekçeli kabul edilmezlik kararı*" başlıklı 67'nci maddesine göre: "(1) Ön inceleme aşamasında, başvurunun açıkça dayanaksız olup olmadığı, başvurunun hakkın kötüye kullanımını teşkil edip etmediği, ayrımcılık yasağı ihlalden kaynaklanan bir zararın bulunup bulunmadığının tespiti açısından incelenebilirliğin esasla birlikte incelenmesi kararlaştırılan başvurularla ilişkin esas inceleme ve araştırma aşamasında söz konusu koşulları taşımayan başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir. (2) Ön inceleme aşamasında incelenabilir bulunan ya da incelenebilirliği esasla birlikte incelenmesi ve araştırılması kararlaştırılan başvuruların 48'inci maddede belirtilen gerekli koşulları taşımadığının anlaşılması halinde de bu başvurularla ilgili gerekçeli kabul edilmezlik kararı verilir."

IV. DEĞERLENDİRME VE GEREKÇE

11. Türkiye İnsan Hakları ve Eşitlik Kurumunun amacı; insan onurunu temel alarak insan haklarının korunması ve geliştirilmesi, kişilerin eşit muamele görme hakkının güvence altına alınması, hukuken tanınmış hak ve hürriyetlerden yararlanmada ayrımcılığın önlenmesi ile bu ilkeler doğrultusunda faaliyet göstermek, işkence ve kötü muameleyle etkin mücadele etmektir.

12. 6701 sayılı Kanun'un 9'uncu maddesinde; insan hakları ihlallerini resen incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, ayrımcılık yasağı ihlallerini resen veya başvuru üzerine incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek, özgürlüğünden mahrum bırakılan ya da koruma altına alınan kişilerin ulusal önleme mekanizması kapsamındaki başvurularını incelemek, araştırmak, karara bağlamak ve sonuçlarını takip etmek Kurumun görevleri arasında sayılmıştır.

13. Alıkonulmuş kişiler, alıkonulmanın doğasından kaynaklanan koşullar nedeniyle savunmasız bir konumdadır. Bu nedenle onların doğrudan ya da dolaylı olarak kötü muamele teşkil edecek tutumlardan korunması konusunda idarenin pozitif yükümlülüğü bulunmaktadır. Kişinin fiziksel refahı ve kişiye sunulacak tıbbi koruma da idarenin pozitif yükümlülüğü kapsamında değerlendirildiğinde; mahpusların alıkonulmanın doğasından kaynaklanan zorlukların dışında zorluk ve sıkıntı yaşamaması, insan onuruna uygun bir şekilde sağlıklarının

korunması ve gereken tedavi hizmetlerine tam ve zamanında erişebilmesi gerekmektedir (Avrupa İnsan Hakları Mahkemesi [AİHM], *Kudla/Polonya*, B. No: 30210/96, 26/10/2000, para. 94).

14. Öte yandan, bir mahpusun hekim tarafından muayene edilmesi ve bu bağlamda sağlık hizmetlerinden faydalanan olması doğrudan tıbbi yardımın yeterli olduğu anlamına gelmemektedir (AİHM, *Hummatov/Azerbaycan*, B.No:9852/03 ve 13413/04, 29/11/2007, para. 116). Yetkililerin kişinin alıkonulduğu süre boyunca sağlık durumuna ilişkin kapsamlı ve düzenli kayıt tutması (AİHM, *Khudobin/Rusya*, B. No:59696/00, 26/10/2006, para. 83.) ve tedavi hizmetlerinin hızlı, doğru ve sistematik olması da (AİHM, *Melnik/Ukrayna*, B. No:72286/01, 28/3/2006, para. 104-106.) devletin işkence ve kötü muamele yasağı kapsamında pozitif yükümlülükleri arasındadır. Bu çerçevede ceza infaz kurumunda sunulan sağlık hizmetlerinin halka genel olarak sunulan sağlık hizmetleriyle kıyaslanabilir düzeyde olması beklenmektedir (AİHM, *Blokhin/Rusya*, B. No:47152/06, 23/3/2016, para. 137).

15. 29/12/2004 tarihli ve 5275 sayılı Ceza ve Güvenlik Tedbirlerinin İnfazı Hakkında Kanun'un "*Hükümlünün muayene ve tedavi istekleri*" başlıklı 71'inci maddesinin birinci fıkrasına göre: "*Hükümlü, beden ve ruh sağlığının korunması, hastalıklarının tanısı için muayene ve tedavi olanaklarından, tıbbî araçlardan yararlanma hakkına sahiptir. Bunun için hükümlü öncelikle kurum revirinde, mümkün olmaması hâlinde Devlet veya üniversite hastanelerinin mahkûm koşullarında tedavi ettirilir.*"

16. Başvuran, diz kapağında yaşadığı sağlık sorunu ile ilgili muayene ve tedavi ihtiyacının karşılanmadığını iddia etmişse de başvuru kapsamında yapılan incelemede, başvuranın 5/6/2024 tarihinde muhatap Kurumda görevli aile hekimince ayak burkulması teşhisiyle Tarsus Devlet Hastanesi Acil Polikliniğine sevk edildiği, burada yapılan muayene neticesinde Ortopedi Polikliniğine sevkinin uygun görüldüğü ve 7/6/2024 tarihinde Tarsus Devlet Hastanesi Ortopedi Polikliniğine sevk edildiği anlaşılmıştır. Bu hususlar göz önünde bulundurulduğunda başvuranın yaşadığı sağlık sorunu ile ilgili olarak muhatap Kurum tarafından gerekli işlemlerin yapıldığı, başvurudaki bu iddia kapsamında bir hak ihlalinin mevcut olmadığı değerlendirilmiştir.

17. Başvuranın bir diğer iddiası, Mersin Şehir Hastanesinde 1 yılda 3 defa Manyetik Rezonans (MR) tetkiki yapıldığına ve bu durumun radyasyona maruz kalmasına ve sağlığının bozulmasına neden olduğuna ilişkindir.

18. İşkence ve kötü muamele iddiaları konusunda AİHM, makul şüphe bulunmaması ya da bütün makul kuşkunun ötesinde şeklinde bir kanıtlama standardı uygulamaktadır. Ancak AİHM, bu kanıtlamaya yeterince sağlam, kesin ve birbirleriyle uyumlu çıkarsamaların ve aynı ölçüde çürütülememiş maddi karinelerin bir arada bulunmasıyla varılabileceğini kabul etmektedir (AİHM, *İrlanda v. Birleşik Krallık*, B. No: 5310/71, 18/1/1978, para. 161).

19. "*Mahkeme, şikâyetçi olunan olayların veya Mahkemeye sunulmak istenilen şikâyetlerin anlaşılmasını objektif olarak imkânsız kılacak kadar karmaşık nitelikte olan başvuruları, açıkça dayanaktan yoksun bularak reddetmektedir. Aynı durum; uydurma şikâyetler (yani objektif olarak imkânsız, açıkça uydurulmuş veya açıkça sağduyuya aykırı olaylarla ilgili şikâyetler) için de geçerlidir. Bu tür durumlarda, ortalama bir gözlemci açısından (hukuk eğitimi almamış olsa da) Sözleşme'nin ihlal edildiğine dair herhangi bir görünüm bulunmadığı açıktır.*" (Avrupa Konseyi, AİHM, Kabul Edilebilirlik Kriterleri Rehberi, 2018, s. 69.)

20. Kötü muameleye maruz kalması nedeniyle mağdur olduğunu ileri süren kişilerin kötü muamele yasağı kapsamına giren ağırlıkta bir muamele görmüş olabileceklerini gösteren emare ve delil sunmaları gerektiğini belirtmek gerekir (Anayasa Mahkemesi [AYM], *Beyza Metin*, B. No: 2014/19426, 12/12/2018, para. 45).

21. AYM, başvurunun ihlal iddialarını kanıtlayamadığı, temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı

ya da müdahalenin meşru olduğu açık olan başvurular ile zorlama şikayetlerden ibaret başvuruların açıkça dayanaktan yoksun kabul edileceğini belirtmiştir (AYM, *Hikmet Balabanoglu*, B. No:2012/1334, 17/9/2013, para. 32).

22. Başvuran, 1 yılda 3 defa MR tetkiki yapılmasının radyasyona maruz kalmasına neden olduğunu iddia etmişse de söz konusu MR tetkiklerinin başvuranın tedavisinin sağlanması için hekimler tarafından uygun görülerek gerçekleştirildiği, başvuranın tetkiklerin yapılmasını reddetme hakkının bulunduğu, reddetmesine rağmen rızası dışında tetkik yapıldığına ilişkin herhangi bir belge veya bulgunun başvuran tarafından sunulmamış olduğu, öte yandan MR yöntemiyle yapılan tetkiklerin radyasyon yayıcı bir etkisinin olmadığı bilinen nitelikte bir olgu olduğundan ve ortalama bir gözlemci açısından bir hak ihlalinin gerçekleştiğine dair herhangi bir görünüm bulunmadığından başvuru kapsamındaki bu iddianın AYM içtihatlarında ifade edilen; *"temel haklara yönelik bir müdahalenin olmadığı ya da müdahalenin meşru olduğu açık olan"* türden bir iddia olduğu, bu doğrultuda söz konusu iddianın açıkça dayanaktan yoksun olması nedeniyle kabul edilmez olduğu değerlendirilmiştir.

V. KARAR

A. Başvuruda KÖTÜ MUAMELE YASAĞININ İHLAL EDİLMEDİĞİNE,

B. Kararın taraflara tebliğine ve KAMUOYUNA DUYURULMASINA,

C. Karara karşı tebliğ tarihinden itibaren 60 gün içerisinde Ankara İdare Mahkemesine başvurulabileceğine,

6/5/2025 tarihinde OY BİRLİĞİYLE karar verildi.

e-imzalıdır

Muhammet Ecevit CARTİ
Daire Başkanı

e-imzalıdır

Dr. Burhan ERKUŞ
Üye

e-imzalıdır

İsmail AYZAZ
Üye

e-imzalıdır

Mehmet Emin GENÇ
Üye

e-imzalıdır

Saffet BALIN
Üye